No. 1710 Zaterdag 7 October 1916. 33ste Jaargang

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2.— met vooruitbetaling.

BUREAU VAN DIT BLAD
Waterkant No 4, Overzijde.
DRUKKER. B. L. BOGAERS.

Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f. 0.50; voor elken regel meer 7½ cts.

De Conversatietaal.

Het Nederlandsch neemt in de Indische samenleving eene bijzondere plaats in. Voor de Europeesche scholen is het zeer natuurlijk, dat die taal de aangewezen voertaal is; eveneens voor die Europeesche inrichtingen van onderwijs, welke ook voor inlanders en vreemde Oosterlingen toegankelijk zijn. Ja, zelfs vele scholen, waar uitsluitend inlanders komen, zullen de eerste tijden het Nederlandsch als voertaal moeten gebruiken. De vraag die wij op het oogenblik te beantwoorden hebben, is nu, of het Nederlandsch wellicht ook in aanmerking zou kunnen komen, voor de onderlinge conversatie der Indische bevolking.

Er worden in ons land eenige talen gesproken, Nederlandsch echter op enkele gevallen na het minst. Dit had anders kunnen zijn. Waar het nu reeds ruim drie eeuwen geleden is, dat Indië's bevolking voor het eerst met de Hollanders in aanraking kwam, is het wel merkwaardig, dat nu slechts een klein gedeelte der bovenste lagen van het volk de Hollandsche taal verstaat.

Ook in de toekomst zal het gebied der Nederlandsche taal in Indië niet veel grooter zijn. Wel zullen de intellectueele elementen der Indische samenleving het Nederlandsch nog steeds moeten gebruiken om daarmede zich toegang te kunnen verschaffen tot de „schatkamers van Westersche beschaving", zooals wijlen R. A. Kartini zich uitdrukte, doch naarmate een der inheemsche talen als algemeene Indische taal in populariteit toeneemt, zal het Nederlandsch minder worden gesproken. Voor hen, die Indië niet kennen, klinkt dit zeker heel vreemd, toch is het maar al te waar, dat Hollandsch-sprekende inlanders, die niet op incidentjes gesteld zijn, zich meestal tweemaal moeten bedenken, alvorens een Europeaan in de Nederlandsche taal aan te spreken. Heel dikwijls toch krijgen wij, Javanen, op ruwe en onbeschaafde manier te hooren, dat het ons niet past met de blanke bewoners van ons land Nederlandsch te praten.

Ook wanneer Nederland er later meer werk van maakt dan voorheen, om zijne cultuur in Insulinde over te planten, waartoe het Nederlandsch de aangewezen taal is, zal het Hollandsch in Indië betrekkelijk toch niet die uitgebreidheid erlangen, die men zou wenschen. Behalve dat het Nederlandsch, evenals het Javaansch, te moeilijk is om door de bevolking te worden aangeleerd, is het voor het Indische volk eene al te vreemde taal. Vreemd is het Nederlandsch voor ons wegens zijn vreemd taal-eigen, zijn vreemden zinsbouw, zijne karakteristiek on-Indische uitdrukkingen, zegswijzen, spreekwoorden, bijna alles ontleend aan Hollandsche zeden en gewoonten, die wij niet kennen.

Ik ben er dan ook van overtuigd, dat het Nederlandsch slechts voor de bovenste lagen der Indische samenleving van belang kan zijn. En wat de inlandsche intellectueelen betreft, die zullen de Nederlandsche taal moeten gebruiken, niet om door middel daarvan hunne gedachten te uiten, maar om in de eerste plaats daarmee de Westersche wetenschappen te koopen tot heil van het vaderland. Want door het Nederlandsch tot hunne onderlinge omgangstaal te maken, vervreemden zij zich zonder twijfel van hunne landgenooten, duizendmaal zoo groot in aantal als zij zelf en die toch recht op eenig aandeel van de algemeene welvaart van het land hebben zonder kennis van het Nederlandsch. Door deze taal daarentegen als middel te beschouwen om zich de Europeesche takken der wetenschap eigen te maken, bewijzen ze hun land en volk enorme diensten.

De Voertaal bij het Onderwijs.

In het voorafgaande werd het verband, dat tusschen de school en de maatschappij noodzakelijk moet bestaan, op den voorgrond gebracht en daarbij de stelling gehuldigd, dat de Indische samenleving in al hare verscheidenheid behoeften heeft aan één gemeenschappelijke taal. Deze taal moet door de verschillende bevolkingsgroepen gemakkelijk worden aangeleerd en zal voor het onderlinge verkeer in Indië de eenige voertaal wezen. In het Maleisch meen ik voor het doel de geschikte taal te vinden, omdat reeds nu die taal de gedachte rol voor een groot deel vervult, ofschoon men meestal bij het gebruik van het Maleisch aan de bestaande taalwetten niet veel aandacht schenkt. Hoewel wij in de toekomst waarschijnlijk tot een geheele taal-unificatie zullen komen, in den zin, dat slechts één taal de officieele zal zijn, toch beteekent voertaal in dezen tijd alleen de taal, die het mogelijk maakt, dat de verschillende bevolkingsgroepen van het Indische eilandenrijk elkander kunnen verstaan.

Een taal dus, die in het leerplan van alle Indische scholen als vak dient te worden ingevoerd naast de nu bestaande voertaal. Of later in de verre toekomst de officieele Indische taal ook de nu door mij bedoelde gemeenschappelijke taal zal zijn, hangt geheel van den loop der geschiedenis af. In de naaste toekomst hebben wij met twee belangrijke perioden te maken. In de eerste periode, in het begin waarvan wij thans zijn, zal Indië voor zijn ontwikkeling het Westen noodig hebben. Al de bouwstoffen, die noodig zijn voor een Staat in wording, zullen wij hoofdzakelijk uit Europa moeten halen; want zonder blind te zijn voor de schaduwzijden van de moderne beschaving en zonder negatie van het vele goede in onze eigen cultuur moet toch worden erkend, dat Indië voor zijne technische civilisatië bij Europa in de leer moet gaan. Ziet, hoe Japan zijn zonen naar het Westen zendt, die bij terugkomst in het vaderland de nationale kracht versterken. Zoo zal het met Indië gaan en daarom is het noodig dat wij een der Europeesche talen kennen. Dat het Nederlandsch daarvoor het meest in aanmerking komt, behoeft geen nader betoog.

Dat is dan de periode, dat wij door de Hollandsche taal of daarnaast desnoods ook door andere Westersche talen uit Europa halen, wat daar aan goeds te halen valt. Dat is niet onnationalistisch en heeft niet de bedoeling ons volk te denationaliseeren, of beter uitgedrukt, dit mag de bedoeling niet zijn; integendeel, alles moet ten dienste worden gesteld van de nationale evolutie.

Wanneer we dan beschikken over de daarvoor onmisbare factoren, hiervan in het bijzonder de intellectueele kern, die de richting zal moeten aangeven, dan komt de tweede periode. Het zal het tijdperk zijn, dat in grootere kringen moet worden verspreid, wat aanvankelijk een wetenschappelijk monopolie was der ontwikkelden. Dat kan alleen geschieden door middel van de inheemsche talen: en dan zal moeten blijken, welke taal daarvoor het meest geschikt is. Mogelijk zal het Javaansch voor wetenschappelijke doeleinden zich beter leenen dan het Maleisch en zal deze taal meer de conversatietaal blijven en de taal van den handel, zoodat wij in Indië met twee voorname talen te maken zullen hebben, zooals wij in Europa te maken hebben met het Fransch voor de diplomatie, het Duitsch voor de wetenschap en het Engelsch voor den handel in de eerste plaats.

Met het oog op de eerste periode is het daarom noodzakelijk, dat bij het inlandsch onderwijs in Indië eene belangrijke plaats moet worden ingeruimd voor

Het Nederlandsch.

De vraag, welke verhouding moet bestaan tusschen het Nederlandsch en het onderwijs, speciaal voor de Inlandsche bevolking van Indië, is in den laatsten tijd een actueel onderwerp geworden.

Het is niet uitgesloten, dat het Javaansch eenmaal gedoemd zal zijn tot ondergang, wat ik evenwel moeilijk kan aannemen, maar hoe het ook zij, het is een gevaarlijk idee om het decadentie-proces als hiervan sprake kon zijn, te verhaasten. De taal is gansch het volk en een volk als het Javaansche is niet gedoemd om onder te gaan, althans niet in de eerste eeuwen. Dat er wijziging in de taal zal komen, zoodanig, dat deze eenmaal zal voldoen aan de haar gestelde eischen, is een natuurlijk verschijnsel. De Javaansche taal voldoet op het oogenblik inderdaad niet aan de eischen, maar wat anders is daarvan de oorzaak als juist het feit, dat onze taal tot heden geheel op den achtergrond is geschoven? De Javaansche taal is niet dood, maar is enkel door velerlei oorzaken tot stilstand gekomen; die oorzaken zijn weg te nemen.

Voor de Hollandsch-inlandsche scholen die beter den naam dragen van „Volksscholen der 1ste klasse", worde in de 3 eerste klassen het zaak-onderwijs in de landstaal gegeven, opdat aan den eisch kan worden voldaan, dat het geleerde dadelijk moet worden begrepen. Reeds in de eerste klasse wordt evenwel een flink aantal uren besteed voor het vak Nederlandsch; dit geschiede onder leiding van een goed Hollandsch sprekend inlandsch onderwijzer. Een Europeesch onderwijzer is hier niet op zijn plaats reeds al omdat hij zich gewoonlijk tegenover de leerlingen moeilijk verstaanbaar kan maken. Na 3 jaren zullen de kinderen zonder bezwaar het overige in het Hollandsch gegeven onderwijs kunnen volgen.

Terwijl in het derde leerjaar veel tijd moet worden besteed voor de Nederlandsche nomenclatuur van alle begrippen, noodig voor het onderwijs in de verschillende vakken, wordt in het vierde leerjaar dadelijk begonnen met het Nederlandsch als voertaal te gebruiken. Hoewel nu pas zonder bezwaar een Europeesch onderwijzer les kan geven, toch is het m.i. beter hem hoofdzakelijk de leiding op te dragen van de lesuren uitsluitend bestemd voor Nederlandsch als vak. Dan leert het kind ook beter Nederlandsch van een Nederlander zelf. In de hoogere klassen wordt een flink aantal uren bestemd voor het onderricht in de landstaal, terwijl in de laatste twee jaren ook les wordt gegeven in de Maleische taal en wel zooveel, dat het kind na het verlaten der school zich in het Maleisch verstaanbaar kan maken. Waar nu in het algemeen iedere scholier Maleisch verstaat en een weinig spreekt, zijn de bovenbedoelde twee jaren m.i. voldoende. Waar het Maleisch de taal is van het volk zelf hebben wij natuurlijk slechts met die taal en het Nederlandsch te maken.

Het bovenstaande schema van onderwijs in het Nederlandsch aan inlanders is, van een leek afkomstig zijnde, allicht voor bestrijding vatbaar. Het is echter ook mogelijk, dat terzake bevoegde menschen daarin iets kunnen vinden, dat eenig gewicht in de schaal zal leggen. Ik heb getracht om daarmee hoofdzakelijk de volgende resultaten te bereiken:

ten 1ste het Indische volk gelegenheid te geven zich verder te ontwikkelen, waartoe aaneensluitend onderwijs noodig is en kennis van het Nederlandsch voorloopig niet kan worden gemist;

ten 2de de inheemsche talen niet op den achtergrond te plaatsen, opdat later de afgestudeerden hunne kennis door middel van de volkstaal kunnen verbreiden.

Dan eerst komt de tijd, dat de Nederlandsche taal, na vruchtdragenden arbeid, op eervolle wijze plaats zal maken voor de inheemsche talen. Als dan in onze Indische scholen onderricht zal worden gegeven in eene of meer vreemde talen, dan zal het Nederlandsch boven op de lijst worden geplaatst.

Het Engelsche overzicht der operaties.

LONDEN, 26 Augustus (R. O.) Op het Westelijk front zijn de Engelschen deze week voortdurend vooruitgegaan.

Omstreeks vijf uur in den namiddag van 18 Augustus had een aanval plaats langs geheel het front van Thiepval tot de Somme.

Ten Zuiden van Thiepval werd na een geweldig bombardement een zwaar versterkt terrein door twee Engelsche bataljons genomen. Zes officieren en 170 man gaven zich tegelijk over. In het geheel werden waarschijnlijk ongeveer 2000 Duitschers buiten gevecht gesteld. Een tegenaanval werd door onze kanonnen snel uiteengejaagd. Wij gingen ook vooruit in de richting van Martinpuich en van het Zuiden van 't Foureaux-bosch uit brachten wij onze linie over het front van meer dan twee mijlen over een afstand tusschen 200 à 600 yards vooruit. Wij namen de steengroeve aan dien zoom van Guillemont na een gevecht van man tegen man, dat verscheidene uren duurde. Deze successen brachten ons in het bezit van een

Curaçaosche Ditjes en Datjes.

We zitten nu volop in 't regenwater.

Weet u, wat ik den onaangenamen kant vind van veel hemel-douches?

Vooreerst, dat de wegen zoo abominaal slecht worden, en ten tweede den beestenboel, die je 't leven zoo zuur maakt.

Sommige plantagewegen zijn nu voor auto en rijtuig geheel onberijdbaar, omdat hier en daar de weg gewoonweg weg is. En waar de weg niet gewoonweg weg is, daar dein je op en neer in je kar als 'n „Jack in the box", tot groote schâ van je spaken, je maag, en je veeren. Ik bedoel natuurlijk mijn rijtuigveeren.

Praat nu nog geeneens over papnat geregend, en gelardeerd met modderspatten thuiskomen, dat laat je als Hollander koud, daar ben je in opgegroeid, maar aan beestenellende in regentijd daar went ge nooit aan, dat laat je niet koud, maar maakt je warm, heet, gloeiend heet van drift.

En we zijn hier in mijn buurt goed voorzien van alles wat vies en rilverwekkend is.

Kakkerlakken, die soms met 'n vaartje tegen je nattige koon op jakkeren; scorpioenen met hun vraagteekenstaarten, die als laveerende barkjes over den grond scharrelen, en evenals hun collega duizendpoot je nu en dan 'n reuzen-pirouette kunnen doen maken; muggen en mieren, die je appetijt bederven en slapelooze nachten bezorgen; en nog 'n heeleboel van dat onguur gespuis, waaronder de wimpirie de kroon spant in 't beproeven van menschen's lijdzaamheid.

Wimpirie is 'n soort vliegje zoo groot als 'n speldenknop.

's Morgens vroeg begint 't groot offensief, komen ze om je heen gonzen, je treiteren, je bloed karnemelk maken. Bij voorkeur kruipen ze in je ooren, dartelen kietelend in je reukorgaan, en nestelen zich in je ooghoekjes. Je slaat en je blaast, je niest en je proest en je zegt leelijke woorden, 't geeft je allemaal niets, aan hun willekeur, aan hun vraat- en plaagzucht ben je, met handen en voeten gebonden, overgeleverd.

Je knokkelt er een tot moes, je vermorzelt 'n ander, 'n tien en honderdtal rukt aan in verspreide colonnes om hun gevallen kameraad bloedig te wreken.

Je mept als 'n furie in 't rond, en je bril vliegt in gruizelementen; je ontvlucht je huis, en heel die bandietenbend zoemt met je mee tot razendwordens toe.

't Eenig remedie of beter voorbehoedmiddel, is, om 's morgens achter je klamboe te blijven maffen, totdat de zon hoog aan den hemel staat.

Maar die weelde is aan 'n ieder niet gegeven.

Kamerlid van Kol, in z'n, mij in vele opzichten sympathiek, werk over de West-Indiën schrijft met veel emphase muskietenplaag in onze tropen vooral toe aan „the stagnant waters", aan poelen van stilstaand water.

Daarover is 't de wetenschap trouwens ook eens.

Duidelijk zijn dat ook de broeiplaatsen van onze kwelduivels de wimpiries.

Als Verdun is mijn erf omringd door 'n wijde dammenlinie, die nu al sedert weken vol water staan.

Heb ik 't mis, dat dit toch allemaal *je* stagnant waters zijn in optima forma. Met petroleum begieten om larven te verstikken zou tamelijk kostbaar zijn, en misschien de putten ook nog bederven, maar misschien ook niet.

In ieder geval ziet men, dat elke goede zaak haar keerzijde heeft.

Door de dammen worden wij arme menschenkinderen langzaam, stukje voor stukje, door muggen en wimpiries tot 'n reuzenzeef gepikprikt, maar de landbouw vaart er wel bij.

En dat is hoofdzaak.

* *
*

Over landbouw gesproken.

Men weet toch nooit, waar men nog eens toe komen kan.

Heb altijd — dom en ongemotiveerd — met 'n soort dédain neergezien op 't eerzaam boerenbedrijf. En nu ben ik zelf aan 't boeren.

Ben zelfs van plan nieuwe kaartjes aan te schaffen met „Jan Paul etc. Keuterboer."

Denk nu niet, dat 'n zijden pet boven uitpuilende koon over mijn linkeroor klept; of 'n boezeroen en pilo-broek zonder vouw me omzwabberen; of ik op beklonterde klompen in 'n omzweving van hooi- mest- en kleilucht door mijn akkers been.

Neen, zoo ver is 't nog niet.

Maar toch, ik boer.

Zóó is 't gegaan:

Had gehoord, dat onze buitennegers (aartsconservatief als ze zijn) van nieuwe snelgroeiende soort maïs maar niets wilden weten. Dacht ik, waarom moeten die stakkers 5 à 6 maanden met 'n reuzen-risico op oogst wachten, als ze 't binnen een paar maanden kunnen klaarspelen.

Aanschouwelijk onderwijs is hier je ware, en ik stuurde twee kwartjes naar den Heer Dussel, onzen landbouwkundige, en 's avonds stond er 'n groote zak „feterita" op mijn tafel.

Op 13 Aug. viel hier 'n prachtbui.

Riep mijn factotum, m'n manusje voor alles:

Morgen planten!

Medelijdende glimlach.

stelling over een breed front, die uitziet over de waterscheiding.

Op 20 Augustus beschoten de Duitschers ons front hevig en tegen den middag vielen zij onze nieuwe stelling aan de Westzijde van het Foureaux-bosch aan. Zij bereikten een gedeelte van onze loopgravenlinie, doch werden door onze infanterie onmiddellijk verdreven.

Den volgenden dag hadden bij het Foureaux-bosch en de Mouquet-hoeve herhaaldelijk bomaanvallen plaats, die op niets uitliepen.

Op 22 Augustus gingen wij op onzen linkervleugel voortdurend vooruit. Wij brachten onze linie vooruit tot aan den zoom van Mouquet-hoeve, zoowel als ten Noord-Oosten der hoeve en kwamen tot binnen 1000 yards van Thiepval.

Op Woensdag ondernamen de Duitschers een groote poging om ons van het hoofdgelegen terrein ten Zuiden van Thiepval te verdrijven, doch leden volslagen échec en ondergingen zware verliezen.

Het weder was helderder geworden en het antwoord onzer batterijen bracht sommige der vijandelijke batterijen tot zwijgen, terwijl onze vliegers vele gevechten leverden. Wij verloren geen enkel toestel, doch vier vijandelijke vliegtuigen werden verwoest en vele andere in beschadigden toestand gedwongen te landen.

Woensdagavond en Donderdagmorgen werd een zeer ernstige tegenaanval op onze stelling te Guillemond met groote vastberadenheid doorgezet, doch slaagde er niet in eenig terrein te winnen.

In den namiddag van den 24 Augustus kwamen wij dichter bij Thiepval: op één punt tot 500 yards van het dorp.

Het resultaat der gevechten van deze week is, dat een groot gedeelte van het Engelsche front de kroon van het plateau heeft bereikt. Op de beide flanken is Thiepval tot een gevaarlijk vooruitspringende stelling geworden, die wij van de hoogten beheerschen en Guillemont wordt door onze „nijptangen" van drie zijden omvat.

Oost-Afrika. Generaal Smuts omsingelt de overblijvende Duitsche troepen snel De kolonne van Van Deventer rukt langs den centralen spoorweg naar het Oosten op. Andere kolonnes dalen af naar den spoorweg tusschen Van Deventer en de zee en generaal Northey rukt met hetzelde doel van het Zuiden op.

Intusschen rukt langs de kust een andere kolonne, onder samenwerking met strijdkrachten der vloot, naar Daressalam op van Bagayomo, dat nu in Engelsche handen is.

Saloniki. Bij de Engelsche troepen in het leger van Sarrail was er deze week belangrijke activiteit der artillerie bij het Doiran-meer en op de Struma-front en de Engelsche bereden troepen deden verkenningen van groote waarde.

Ter zee. Op 19 Augustus kwam de Duitsche hoogzee-vloot uit de haven, doch weigerde een gevecht en keerde spoedig naar haar basis terug.

Twee Engelsche lichte kruisers werden bij het zoeken naar den vijand tot zinken gebracht door onderzeeërs.

Op denzelfden dag leverde een Engelsche onderzeeër een gevecht tegen een Duitsche dreadnought — slagschip van de Nassau-klasse en trof het schip tweemaal met een torpedo. Er is goede reden om aan te nemen, dat het slagschip zonk alvorens de haven te bereiken.

Terug van het front bij Verdun.

Een der medewerkers van *De Tijd* terugkeerend uit Duitschland, had aldaar een belangwekkend onderhoud met een Duitsch onderofficier der landweer, die aldaar voor zes weken met verlof van het Westelijk front van Verdun is teruggekeerd.

Mijn eerste vraag luidde: — Vriend, hoe oud zijt ge, en hoe en onder welke omstandigheden zijt gij aan het front gekomen?

— Ik ben, zoo antwoordde hij, 41 jaar en werd omstreeks Augustus 1915 opgeroepen om in het garnizoen te X. te gaan dienen. Daar werden we, zooals men dat noemt, geoefend en afgericht en moesten wij vooral zeer goed schijf leeren schieten. We dachten natuurlijk allen op onzen leeftijd, dat dit was voor dienst aan de grens of voor de binnenlandsche bewaking des lands, doch in Febr. 1916 werd ons alles duidelijk. Ons werd toen medegedeeld. dat we voor diensten „achter het front" waren ingeoefend en al spoedig werd ons de dag medegedeeld, waarop wij zouden vertrekken.

— En die dag, was die voor u en uw garnizoen een feestdag, was er veel enthusiasme onder uwe medemakkers?

— Enthusiasme...... feeststemming, och, wat zal ik u daarvan zeggen...... wat mij betreft...... het huilen stond mij nader dan het lachen, maar ik moest toch aan...... een feest mee doen.

— En wat was dat voor een feest? Terwijl ik deze vraag stelde, kwam er een zeer droeve trek op het gelaat van mijn zegsman, en hij vervolgde: „Dat was de plechtigheid, waarop de zoogenaamde Todesmarke op onze borst gespeld wordt, de knoop met ons nummer, waaraan wij te herkennen zijn, als wij den dood voor het vaderland gestorven zijn, en de Roode Kruis mannen of de makkers ons lijk gaan begraven.

Het werd mij iets te machtig en verzocht daarom, zonder verdere vragen, zijn wedervaren te vertellen.

— Wij zouden dus, zooals ons gezegd was, voor dienst achter het front gaan, maar wij geloofden dat niet, want alle voorteekenen wezen er op, dat wij werkelijk regelrecht naar de loopgraven zouden gezonden worden. Wij kregen een fonkelnieuw pak, werden voorzien van de nieuwste wapenen en kregen ieder 120 scherpe patronen mede Toen gingen wij naar den trein, te zamen 300-tal kameraden. Zonder veel omhaal vertrokken we in den avond Het was een droeve tocht. Ja, er werd gezongen. Maar gezongen uit verdriet! Ook waren een paar snelteekenaars in ons gezelschap. Zij moesten ons amuseeren met het teekenen van allerlei caricaturen op de geallieerden.

— En welk vaderlandslied werd wel het meest gezongen?

— De „Wacht am Rhein" en „In der Heimat da gibt's ein Wiedersehen."

— Na twee dagen sporens, zoo vervolgde onze zegsman, wordt er plotseling alarm geroepen. Een paar kogels, zonder nochtans een onzer te treffen, dringen tot onze coupé door. Dat was de eerste kennismaking met het front. Vele kameraden springen uit den stilstaanden trein en trachten te vluchten over het land, een mooie, eenigszins bergachtige streek. Maar allen moeten wij terugkomen, en na een half uur oponthoud is onze troep weer kompleet. Eindelijk bereiken wij zonder verdere ongelukken een klein landelijk station, waar we allen moeten uitstappen. In de verte zien wij rookkolommen, signalen en lichten van het slagveld, terwijl een groot aantal vliegers een verkenningstocht schijnen te houden. Er schijnt een gevecht op handen. Wij werden, na twee uur marcheerens in de tweede stelling geplaatst. Vanuit de verte werd ons de plek aangeduid der Fransche loopgraven. Ons werd medegedeeld, dat het voorloopige consigne was „Alarmbereitschaft".

— Wat wil dat zeggen?

— Wel, dat we steeds op onze hoede moeten blijven, dat we behoudens de geregelde aflossingen, ons niet mogen ter ruste leggen, dat we ons niet mogen ontkleeden tot nader order 't Is een vreeselijke order, en gij leeft voortdurend in de grootste spanning met het beeld van den dood steeds voor u. Daarbij komt nog de schier ondragelijk last van allerlei ongedierte, vooral luizen, dan zorgen deze lieve diertjes!! er wel voor, dat ge wakker blijft. 't Is een van de grootste plagen van het Westerfront.

— En hoelang zijt gij daar geweest?

— Acht volle weken, steeds op post en geen enkele keer in den aanval, totdat ik verplaatst werd naar de eerste loopgraaf. Wat ik daar medemaakte kan ik niet navertellen. Het is onbeschrijfelijk ellendig.

— De hel van Verdun, vriend!!

— Gij hebt het ware woord gezegd; een hel kan niet ontzettender zijn. Meer nog dan het vooruitzicht, elk oogenblik zelf te moeten sterven, pijnigt je het gezicht van het lijden rondom je

— Is het dan waar, dat op sommige punten dezer hel de lijken meterhoog liggen opgestapeld, zooals de Nederlandsche bladen dat onlangs schreven?

— Ja, het is op tal van stellingen zoo en de verminking is ontzettend. Hier ligt een afgeschoten hoofd, ginds een been of arm, verder slaakt een gevallen makker den laatsten zucht. Ik zie een makker, die in de eene hand den beker houdt om zijn stervenden kameraad, die zoo even door een handgranaat getroffen is, te laven; maar in de andere hand houdt hij de haan van zijn geweer. En achter ons ontploffen intusschen granaten; zij ploegen als het ware het geheele land om. Ik zie, dat lijken, die voor maanden begraven zijn, door de ontploffing wederom worden opgedolven. Daar achter in het prikkeldraad hangen half vergane lijken. Ware monsters. Het is verschrikkelijk. En dan, die ondragelijke lucht! Alle lijken zijn met een soort kalkstof bestreken, om deze lucht eenigszins te verdrijven, maar de ontbinding, vooral na zoele, regenachtige dagen, is van dien aard, dat ook dit praeparaat onvoldoende is.

Ik gaf mijn zegsman een teeken, dit vreeselijke verhaal maar niet verder voort te zetten en vroeg hem, of hij tevreden was over het werk van het Roode Kruis.

— O, hernam hij, dat is schitterend, allerschitterendst niet alleen onmiddellijk in de loopgraven, en aanval-stellingen, waar doctoren en helpers vlak achter je zijn, maar ook in de tijdelijke lazaretten achter het front, waar de ziekenzusters, en vooral de katholieke liefdezusters (ik ben zelf Protestant) zich een opoffering getroosten, die haar weerga niet vindt. Het kan natuurlijk voorkomen, dat een gewonde niet direct wordt geholpen, maar de organisatie van het Roode Kruis is er niet minder om.

— Hebt gij wel eens gevallen van kameraden bijgewoond, die hulpeloos achterbleven?

— Ja, een van mijn naaste kameraden. Hij werd midden op het veld tijdens een voorpostendienst getroffen. Zijn troep verloor hem uit het oog. Hij moest een vollen nacht blijven liggen met een afgeschoten been. Het is ontzettend geweest, wat die man heeft moeten uitstaan. Den volgenden morgen werd hij meer dood dan levend door een paar doktoren onder een hoop zand uitgetrokken. Hij was waanzinnig geworden van de pijn. Van zijn wonden genezen, is hij op het oogenblik een gebroken man en ik denk wel dat men hem thans in een krankzinnigengesticht zal hebben opgenomen. Ik hoorde van een kameraad, dat hij tijdens het transport niets anders deed dan fluiten, terwijl hij met zijn handen vliegbeweging maakte Hij dacht waarschijnlijk aan de vliegers, die met ijselijk geluid den geheelen nacht boven zijn stelling gevlogen hadden

— En vriend, gij zijt op groot verlof, nietwaar? Hoe zit het met de verloven, worden die voor het front van Verdun nog al geregeld gegeven?

— Daarover hebben wij, voorzoover 't mijnen troep betreft, heelemaal niet te klagen. De verloven worden strikt in volgorde en soms ook naar verdiensten gegeven. Van voorspraak is geen sprake. Wij zijn allen gelijk. De millionnair heeft niets voor boven den armsten landarbeider. De verloven duren gewoonlijk 4 tot 6 weken en gij kunt begrijpen, welk een feest en vreugde 't is, als de adjudant of Feldpost je het groot verlof brengt Gewoonlijk kan men onmiddellijk bij de uitreiking van het verlof vertrekken. Voor geregeld transport is gezorgd, alles loopt als 'n klok.

— En zijt gij nog al tevreden over de voeding in de loopgraven van Verdun?

— Ook deze laat, de omstandigheden in aanmerking genomen, hoegenaamd niets te wenschen over. Wij krijgen daarginds veel beter eten dan hier in Duitschland, veel beter ook dan in ons garnizoen.

— Kunt gij mij ook zeggen, waarin de dagelijksche voeding bestaat.

— Dat is afwisselend, maar ik kan er u toch wel een idee van geven. 's Morgens krijgen we gewoonlijk een flink brood met een portie puike koffie. Het brood is droog, maar zeer smakelijk gebakken en goed te verteren. Des middags krijgen we een uitstekende portie eten, vooral boonen met spek. Dat is de hoofdkost, doch bij wisselt wel eens af met dooreengestampte moes of aardappelen met veel vleesch, ruim voldoende voor een normaal mensch. Des avonds krijgen we vaak rijstepap, die ziet wel eens wat blauw, doch is nog veel beter dan hier in Duitschland. Soms krijgen we brood met worst, brood met een snik boter of brood met kaas. Het bier moeten we zelf koopen. Een halve liter kost 20, een kwart liter 15 pf. Het is uitstekend, meestal licht bier en in ruimen voorraad in de cantine's aanwezig. Ook kan men daar nog krijgen koeken en 'n stuk worst. Daarbij krijgen de meeste mannen allerlei versnaperingen van familie of weldoeners uit het vaderland. Dit wordt gewoonlijk onderling verdeeld. De kameraden zijn zeer mededeelzaam

— Ten slotte vroeg ik mijn zegsman nog, of ook hij inderdaad bevestigen kan, dat de cavalerie in dezen oorlog van heel weinig belang is.

— Niet genoeg technisch militair zijnde, kon mijn zegsman daarover moeilijk een oordeel vellen, maar, zooals hij wel eens van meer onderlegde militairen had gehoord, moet men toch niet de waarde van het paardenvolk onderschatten; vooral niet in sommige boschrijke streken en op plaatsen van klein houtgewas (eiken slaghout enz). Mijn zegsman kon daarover echter geen verdere mededeelingen doen. Hij zeide mij tot besluit, dat hij met een zeer zwaar gemoed naar het front zal teruggaan en drukte mij de hand met den groet:

„Tot ziens, mijnheer, hier of Daarboven in een beter vaderland."

Vijf minuten vóór het offensief.

In het „Petit Parisien" verhaalt een korporaal, hoe hij vijf minuten voor het eigenlijk offensief gewond werd. Het verhaal luidt dus als volgt:

Mijn kapitein riep mij des morgens bij zich en zei: Korporaal, ik heb u noodig; er moet oogenblikkelijk een vrijwilliger patrouille gevormd worden. Zij moeten de loopgraaf verlaten vijf minuten vóór den aanval.

Best, Kapitein.

Kunt gij op vijftien vrijwilligers rekenen?

Op meer, indien dit noodig is.

G... neemt een „aspirant" en een onder-officier mede Er moet snel gehandeld worden; het machinegeweer, dat zich bevindt in de loopgraaf der Duitschers links van ons, moet worden weggenomen. Haal uw manschappen bij elkaar, en herinner er hen aan dat de vrijwilligers zekere belooning ontvangen.

Dat zal niet noodig zijn, kapitein.

Ik verzamelde mijn soldaten en deelde hun mede, wat er gaande was, het machine geweer, de belooning. Hun antwoord luidde: Wanneer gaan we er op los? Als er gefloten wordt.

Juist op dat oogenblik werd er gefloten. Ik klim op de borstwering en kruip voort, een loopgraafmes tusschen de tanden geklemd. Naast mij hoor ik de „aspirant" verwenschingen uiten aan het adres der Duitschers, die ons reeds bemerkt hebben en waarschijnlijk denken dat wij beiden de gansche patrouille vormen. Zij vuren op ons; ik keer mij om, om de anderen te waarschuwen; maar ik zie niets dan rook. Ik was alleen, nog geen vijf meter van de Duitsche loopgraaf verwijderd. Ik spreek me zelf moed in onder het voortgaan; maar plotseling word ik van den grond opgeheven, en val met een smak terug in de opening van een bom, boven op den „aspirant" die plat was neergevallen. Ik was ernstig gewond en bleef liggen, waar ik was.

Juist op dat oogenblik gingen onze soldaten, uit de loopgraaf te voorschijn tredend, tot den aanval over. En — tot mijn onbeschrijfelijke teleurstelling — gaven de Duitschers zich oogenblikkelijk over met hun machinegeweer. Zij hadden op ons moeten wachten, op mij en mijn vrijwilliger patrouille. In plaats van het machinegeweer, waarop ik alle recht had, kreeg ik een splinter in mijn rechterschouder. Maar dat neemt niet weg dat, vijf minuten vóór het officieële offensief, de aanval begonnen is door mij en door mijn vrijwilligers.

De luchtschepen.

Lord Montague van Beaulieu, te Burry St. Edmund's sprekende over den luchtdienst, zeide, dat majoor Baird in 't Lagerhuis mededeelingen had gedaan over het aantal neergeschoten Zeppelins. Dit aantal, dat 35 bedraagt, is van geen werkelijk belang. Van werkelijk belang is het aantal luchtschepen, waarover Duitschland nu nog beschikt.

Als aanvulling van zijn oude type bouwt Duitschland thans super Zeppelins, waarvan 3 of 4 tegen het begin of midden van October beschikbaar zullen zijn en waarschijnlijk zijn er reeds twee in gebruik, waarvan een reeds werkelijk boven de Noordzee heeft gemanoeuvreerd.

Hij had inlichtingen ontvangen over de super-Zeppelins, waarmede Engeland spoedig te doen zou hebben. Van het ouder type, dat geschikt is voor aanvallende ondernemingen, bezitten de Duitschers er waarschijnlijk veertig, waarvan wellicht 15 werkelijk beschikbaar zijn om Engeland te verontrusten. De nieuwe Zeppelins beteekenen in vier opzichten een groote vooruitgang. Zij hebben een groote werkingssfeer, draagkracht, snelheid en stijgvermogen. Zij hebben een inhoud van

---

Morgen planten!!!

Veel tè vroeg!

Caramba!! morrregen planteeeen!!!!

'n Paar „je moet 't zelf maar weten lippen", maar 't gezag had getriumfeerd

Om hier te kunnen planten moet je voorzien zijn, van zaad, 'n sjap of 'n patjol en 'n grooten teen.

Die drie strikt noodige artikelen was mijn mannetje rijk, hij bracht zelfs twee groote teenen mee.

Zoo ben ik nu, plant ik dat plant ik, en zie noch op koste: noch op teenen.

Precies 6.17 A M. van den volgenden dag begon ie op evenwijdigen afstand met ze'n sjap molshoopen te maken in mijn paar bundertjes land.

Tegen den middag kwam sigarenkistje met feterita en groote teen in actie.

Tusschen eeltige vingeren glede eenige zaadjes in opening narst molshoop, en met edelen zwier spreidde de teen de losgewoelde aard over de witglanzende korrels.

Afgeloopen!

Kan 't eenvoudiger?

Nu regentjes afwachten, en 'n paar keer wieden, klaar is Kees.

Toch is 't aantal boeken en brochures over „De beste plantmethode" legio

Om echter der wereld kond te doen, dat eigenlijk de manier je methode om te planten is: te planten men den teen, die er eenschijnt mij misschien nog voorbehouden te zijn.

Ben echter nu nog tè kort aan 't keuteren om voldoende van de landbouwterminologie op de hoogte te zijn.

Maar dat zal wel komen.

'n Boer is nooit tevreden, zegt men, maar dat is bij mij toch niet 't geval.

Wel ging ik ook trouw, ná ontbijt mijn bouwland in, keek 's gewichtig naar lucht, wolken en zoo, en fixeerde deskundig mijn feterita, die ná 2 dagen al boven den grond kwam piepen.

Alleen kwam mijn boerenhart in opstand, als er 'n varken of geit in mijn grond liepen te vegeteeren.

Dan zag ik met intens genot, hoe de tanden van mijn hond nepen in 't vel van die arme verschoppelingen.

Drie biggetjes heeft ie op deez' manier ad patres gezonden, wat ik op één lijn stel met 'n vliegenier, die ze'n III luchtschip omlaag geschoten heeft.

Zeg nu niet, dat is tegen de wet, je moet zoo'n beest schutten.

Zonder big aan 'n touw voor gezelschap, is afstand van hier naar schutstal ± 2 uur. Met zoo'n weerspannigen krulstaart bij je, is zoo 'n kuier niet te berekenen.

Dies, verdwijn hammenbeest van 't wereldtooneel!

Prachtregens klaterzwiepten van tijd tot tijd over onze verdroogde velden, en nu — nà precies 7 weken — staan de halmen met dichtgevulde kolven te ruischen hun eentoonigen zang in warme zonneweelde.

En dat zou nu op geheel Curaçao 't geval kunnen zijn, als men maar niet zoo akelig-conservatief was op helaas velerlei gebied.

De groote teen is all right, die heeft bewezen 'n goeie trouwhartige teen te zijn; maar als je toch met dezelfde moeite zonder veel risico een oogst kan hebben in October of November, wacht dan toch niet op 'n precairen oogst van Maart of April, *omdat 't altijd zoo geweest is.*

Maar de Willibrorders hebben nu beregeld gehad.

Zeg ik, zoo langs mijn neus weg, als Zondagochtend na kerk mijn mannetjes 'n loenschen blik werpen op mijn maisveld:

'tStaat mooi, hé? Moet je ook planten, die feterita.

En waarachtig ze hebben er ooren naar.

Reeds zie ik ze staan die prachtkerels, 't zweet dikparelend op het gitzwarte lijf.

't Vredig staal flikkert in 't opaal zongestraal op en neer op en neer, vermorzelt de kreunende aard, en in melancholische melodie klinkt 't klagend over de velden, in bouw taal zoo vol poësie:

Waarom zoo lang door ons miskend?
Feterita! Feterita!
Zoo menig hongerende hadt ge kunnen spijzen,
Feterita! Feterita!
Tranen van zoovele schreiende moeders kunnen drogen,
Feterita! Feterita!
Want haar lief kindeke zou dan niet gestorven zijn.
Feterita! Feterita!
Maar nu komt ge tot ons, als Gods barmhartige engel,
Feterita! Feterita!
En vol vreugde kussen we uw reddende hand.
Feterita! Feterita!
Uw lelieblanke korrel zal gedijen in onzen grond 'n honderd-duizendvoud,
Feterita! Feterita!
En in ons land zal niet meer schrijnen 't felle hongerwee.
Feterita! Feterita!
Welvaart zal heerschen in onze dorpen,
Feterita! Feterita!
En na God, danken wij zulks aan u.
Feterita! Feterita!

JAN PAUL,

San Willibrordo, 2 Oct. 1916.

ongeveer 2 millioen kub. voet, hun lengte is 780 voet en hun hoogte-doorsnee 80 voet. Hun grootste snelheid is 65 mijlen per uur, hun gewone 35 mijlen. Hun werkingssfeer met halve lading 3000 mijlen en zij kunnen een maximumhoeveelheid aan bommen medenemen van 5 ton, voor zulke tochten als een bezoek aan Engeland. Voor zoover bij had vernomen, zijn zij in staat om 17000 voet hoog te stijgen, indien zij geen lading hebben en hun 6 of 7 machines alle werken. Deze machines hebben meer dan 15000 paardenkracht en de schepen zijn gewapend met snelvuurkanonnen en machinegeweren achter en voor en met machinegeweren op den top van het hulsel tegen vliegeraanvallen van boven. In gewone omstandigheden bedraagt de bemanning 30 tot 36 personen. Deze bijzonderheden toonen aan, dat de Duitschers nog steeds op hun Zeppelins rekenen, om Engeland te verontrusten. Het nieuwe type zal waarschijnlijk het volgende jaar nog weer worden verbeterd.

Lord Montague meent, dat het grootste nut van het luchtschip in de toekomst de verkenningdienst voor de vloot zal wezen. Indien Engeland een goeden dienst van geschikte luchtschepen had, zou het niet half zoo noodig zijn om de kruisers als verkenningschepen in gevaar te brengen. Die, welke verloren zijn gegaan, waren bijna alle voor verkenning uitgezonden. Zonder zich te wagen aan het verlies van kruisers of andere kostbare schepen en met veel minder kosten hebben de Duitschers een voortreffelijken luchtpatrouilledienst onderhouden boven de wateren bij hun kusten. Hij had reden te verklaren dat sir John Jillicoe goede luchtschepen als een hulp voor de Engelsche vloot zeer zou verwelkomen.

DE OORLOG.

Generaal JOFFRE heeft einde September een dagorder uitgevaardigd, waarin hij verklaart, dat aan de Somme de Duitschers slagen hebben ontvangen, waarvan zij slechts met moeite zich zullen herstellen. De druk op Verdun vermindert, 25 plaatsen werden op den vijand heroverd, meer dan 35,000 Duitschers werden gevangen genomen, 150 kanonnen buit gemaakt. De gevechtslinie van den vijand is 10 KM. achteruit geschoven.

Gr. JOFFRE schijnt over dezen uitslag nogal tevreden, want bij prijst zijn soldaten zeer.

Le Journal publiceert een staatje van de voordeelen door de Verbondenen behaald op alle fronten, behalve in Griekenland. Van 1—18 Sept. maakten de Franschen en Engelschen ruim 250 kanonnen buit en 952 mitrailleuses en namen 55,000 man gevangen.

In dienzelfden tijd veroverden de Russen 841 kanonnen, 1580 mitrailleuses. en namen 402,471 man gevangen.

De Italianen namen 36 kanonnen, 92 mitrailleuses en maakten 33,048 gevangenen.

Als dat staatje betrouwbaar is, verloren de Duitschers binnen drie maanden tijds reeds meer dan 490,000 man aan gevangenen. Rest nog de zieken, gewonden en gesneuvelden.

Het verlies aan oorlogsmateriaal is ook zeer groot. Daarbij komt nog, dat de vliegeniers het voornamelijk op de munitiefabrieken gemunt hebben.

Dien kant schijnt het uit te moeten. In de officieele telegrammen wordt in den laatsten tijd voortdurend gewezen op het verlies van manschappen en oorlogsmateriaal bij den vijand, terwijl van den anderen kant waarschuwingen gepubliceerd worden van Duitsche Generaals om manschappen en kanonnen te sparen, daar er geen reserve meer is. Eerst moet de Duitscher verzwakt, vooraleer de groote doorbraak plaats kan hebben.

In Griekenland neemt de revolutie toe, maar zal bezworen worden door eenige revolutionairen op te nemen in het nieuwe Ministerie, dat dezer dagen gevormd wordt.

Berichten uit de Kolonie.

Kerkelijke Berichten.

De Zeereerw. Heer G. A. ELLIS. Pastoor van Sta. Cruz op Aruba, is verplaatst naar Savonet.

De Zeereerw. Pastoor KUYPERS komt in diens plaats op Sta Cruz, terwijl de Weleerw. Pater B. VAN EVERDINGEN terugkeert naar Curaçao, als Kapelaan van de St. Annakerk.

* *
*

Medio October zou de Zeereerw. Priorin REGINA uit Amsterdam vertrekken met 4 nieuwe Zusters Dominikanessen voor de scholen op de Bovenwindsche eilanden. In het begin van het volgend jaar kunnen we nieuwe krachten verwachten voor Aruba.

Welkom en goede reis!

Zaterdag is Dr. G. POLAK met de *Tellus* hier aangekomen, ter vervanging van Dr. NUNES, die de volgende week naar St. Martin vertrekt.

Inspectie.

Maandag zal de HEG. Heer Gouverneur een reis maken met de *Estelle* tot het houden van inspectie op Bonaire.

St. Jozefs-Gezellen.

Het drama *AMOR FILIAL* stelt aan de Spelers zeer hooge eischen. De geweldigste aandoeningen worden in een minimum van tijd opeengehoopt. De strijd van LUIS tusschen zijn trouw aan den Koning en zijn liefde voor zijn vader wordt niet langzamerhand voorbereid, maar heeft onmiddellijk het hoogste punt bereikt. En van dat hoogtepunt daalt het Drama geen oogenblik; alleen wordt de storm van de hevigste hartstochten, liefde en haat, van tijd tot tijd nog opgezweept tot een orkaan.

In waarheid, we hebben de spelers bewonderd, dat ze niet bedolven werden onder dien hoog oploopenden vloed. We durven zelfs getuigen, dat de hoofdpersonen het flink deden. LUIS beheerschte zijn rol; ook zijn stil spel, het moeilijkste van alles, was goed. Dat medeleven met het tooneel is anders niet iedereen gegeven. Over het algemeen zeggen tooneelisten hun woorden goed, maar schijnen dan te vergeten, dat na hen anderen aan het woord komen, die tot hen het woord richten en niet tot het publiek. Van het publiek moet geheel en al geabstraheerd worden. Het tooneel is een wereldje apart, waar de toeschouwer maar een kijkje in neemt.

De spelers moeten zich inleven in hun Drama, acteurs moeten ageeren, hun spel spelen en die tooneel wereld vol leven en ziel en beziehing laten zien aan het Publiek. De woorden, die gezegd worden, zijn bijna maar bijzaak. De Comedie is allereerst een schouwspel.

Geldt dit alles nu als een kritiek op het spel der St. Jozefs-gezellen!

Geenszins! We hebben het reeds gezegd: het stuk was te zwaar, maar de Spelers hebben er nog heel wat van terecht gebracht. Met ontroerig en bewondering hebben we Dinsdag de uitvoering bijgewoond. Donderdag hebben de Gezellen gespeeld voor een volle zaal, wel het beste bewijs, dat het stuk zeer in den smaak is gevallen. We hopen, dat Morgenavond de toeloop zoo groot is, dat er nog een *laatste* uitvoering moet plaats hebben.

Maar de Zeereerw. Pater POIESZ heeft ons een schitterend bewijs gegeven, dat ZEerw. het oordeel van de *Amigoe* met belangstelling verneemt, en daarom hebben wij ons verplicht gerekend iets meer te geven dan de gebruikelijke lofprijzing, welke ook ditmaal ten volle is verdiend.

Vroeger hebben we eens den wensch geuit, dat Pater POIESZ zijn dichterlijk talent ook zou gebruiken om ons volk liedjes te leeren zingen in huis en in werkplaats Geestelijke liederen kennen ze genoeg. Op de bekende Duitsche wijs van *Heideroosje* heeft de Pater nu *Moeders Klacht* gedicht en tracht dit lied bij deze gelegenheid onder het volk te verspreiden.

Van harte juichen wij deze eerste poging toe, het was ons een blijde verrassing; van harte hopen we, dat de Moeders het mooie lied ook zingen zullen.

Maar, mogen we nu eens heel erg veeleischend zijn?

Laat de Dichter dan in het vervolg zich in verbinding stellen met een Curaçaoschen componist, en dichten Curaçaosche liederen op Curaçaosche muziek.

Dan krijgt men een echt volkslied, dat er dadelijk ingaat en er in blijft.

Spaar- en Beleenbank.

In dank ontvingen we het Beredeneerd Verslag van deze naamloo ze vennootschap.

De Koloniale Postspaarbank doet weinig afbreuk aan deze oude Curaçaosche instelling, welke al 66 jaar bestaat. In 3768 stortingen werd fl 114.499.27 ingebracht, maar, helaas, ook werd voor een bedrag van fl 136,471.92 teruggenomen.

Beleend werden 18640 panden tegen fl 79.898 50. Afgelost werden 17983 panden tegen fl 87 028.72½

De bestaande Statuten voldoen niet meer aan de eischen des tijds en werden daarom omgewerkt. Het nieuw ontwerp is bij het Bestuur in studie.

Philharmonisch Orkest.

In dank ontvingen we een beleefde uitnoodiging tot bijwoning van het Concert, dat gisterenavond gegeven werd in het *Kransje*. Zeer tot onzen spijt konden wij van deze uitnoodiging geen gebruik maken. Het is ons echter een waar genoegen te kunnen melden, dat er zeer veel belangstelling was en de muzikanten herhaaldelijk luide werden toegejuicht.

We hopen, dat het Curaçaosch Orkest den lijst zijner Begunstigers weer heeft zien verlengen.

Gelijkgesteld.

Op 20 Juni l.l. is in de Tweede Kamer aangenomen het wetsontwerp tot wijziging en aanvulling van de wet tot regeling van het L. O. Deze wet beoogde o. m. de gelijkstelling te verkrijgen voor akten van bekwaamheid in afzonderlijke vakken, zoowel in de O.-I. bezittingen als in de W.-I. koloniën afgegeven, en te bereiken, dat ook een tweejarige werkzaamheid als onderwijzer in de West-Indische koloniën toelating zal geven tot het examen voor de hoofdakte in Nederland.

Muziekuitvoering.

Zondagavond om 7,30 uur Overzijde.

PROGRAMMA.

1. Marcn d'Aïda.		G. Verdi.
2. Ouverture sur Norma.		G. Bellini.
3. Eva.	Walzer	F. Lehar.
4. Fantaisie sur Traviata.		G. Verdi.
5. Marche des Petits Soldats.		L. Ganne
6. Fantaisie sur Elisire d'Amore.		Donizotti
7. Ping Pong	Polka	W. P. Chambers
8. Blanco y Rojo.	Danza	Pasarell

Z. H. de Paus partijdig?

Een Milaansch krantje had de onbeschaamdheid te beweren: „Voor de Oostenrijksche krijgsgevangenen toonde het Vaticaan de grootste zorg en belangstelling. Doch wij hebben geen enkel blijk gevonden van Pauselijke tusschenkomst ten gunste der Italiaansche krijgsgevangenen."

De „Oss. Rom" verscheurt de anti-clericale nevels, die het blaadje het gezicht belemmeren, en houdt het een overzicht voor van 's Pausen bemoeiingen. In opdracht van den H. Stoel heeft Z Exc. de Pronuntius te Weenen herhaaldelijk de Italianen in Oostenrijksche gevangenschap bezocht, naar hun toestand geïnformeerd en hun lot naar vermogen verlicht. Om de ongerustheid en angst van de familieleden der krijgsgevangenen te verzachten werd ten Vaticane een voor Italiaansche huisgezinnen afzonderlijk inlichtingen-bureau geopend, waar de werkzaamheden gedurig een grooteren omvang aannemen. Een speciale afgevaardigde is te Weenen voor het verzamelen der inlichtingen werkzaam. Vervolgens heeft de H. Stoel ook ten zeerste geijverd voor de uitwisseling der zwaar gewonden tusschen Italië en Oostenrijk-Hongarije en voor de opname van lichter gewonden en zieken in Zwitserland; dat deze pogingen nog niet zoo slaagden als bij andere landen is toch zeker 's Pausen schuld niet?

De zorg van den H. Vader strekte zich evenzeer uit over de Italiaansche burgers, die op vijandelijk grondgebied verblijven. Of herinnert men zich niet, hoe nog slechts enkele weken geleden een twaalftal Italianen, die te Konstantinopel gevangen zaten, door 's Pausen bemiddeling werden vrijgelaten?

De Paus-medaille.

De Paus-medaille, die elk jaar ter gelegenheid van den feestdag der HH. Apostelen Petrus en Paulus geslagen wordt, geeft dit jaar, behalve de beeltenis des H. Vaders, een symbolieke voorstelling te zien van 's Pausen ijveren voor den vrede: den H. Vader in smeekende houding geknield voor de H. Maagd en omringd door figuren, voorstellende de vijf werelddeelen, met het onderschrift: Regina pacis. ora. pro. nobis No. MDCCCCXVI. („Koningin des vredes, bid voor ons." 1916).

Het prachtig uitgevoerde werk is van den pauselijken graveur Bianchi.

Melaatschen in Nederland.

Nederland zal een melaatschen kolonie stichten. Het land is aan het gevaar van de melaatschheid bloot gesteld door het drukke verkeer met de Oost en West Indische koloniën en er zijn omstreeks 30 of 40 lepralijders binnen de Nederlandsche grenzen. De kolonie zal gesticht worden op de Veluwe, tusschen Epe en Heerde, en gesteld worden onder de leiding van het heilsleger.

Officieele Berichten.

De Gouverneur heeft bepaald, dat alle schepen, komende van Barbados, wegens het heerschen van gele koorts aldaar, aan een quarantaine zullen worden onderworpen van vijf dagen, met inbegrip van de reis.

Aan den Griffier bij het Kantongerecht op Curaçao, tevens Wijkmeester van de 1e. wijk, Willemstad J. H. Lampe, is met ingang van den 1n. October 1916. tot verder herstel van gezondheid eene maand verlofsverlenging verleend.

Aan den marechaussee der 1e klasse bij de brigade marechaussee alhier C. E Isenia, is gerekend te zijn ingegaan den 28n. September, tot verder herstel van gezondheid. een maand verlofsverlenging verleend.

De Gouvernements-beschikking dd. 18 December 1913, No 1035, waarbij de Officier van gezondheid 2de klasse J. H. M. Ellis, Chef van den Militairen geneeskundigen dienst alhier belast werd met de waarneming van de directie over het bacteriologisch laboratorium, is gerekend te zijn ingegaan den 23n September 1916, ingetrokken.

De tijd. gouvernements-geneeskundige in het 4de en 5de district op Curaçao L. C J. Nunes, tijdelijk ontheven uit die betrekking en tijdelijk belast met de waarneming van den geneeskundigen dienst op St. Martin N. G., is benoemd tot gouvernements-geneeskundige in de kolonie Curaçao.

Aan den kommies 1ste klasse der belastingen tevens havenmeester en loods op Saba, S. A. Simmons, is tot herstel van gezondheid, met ingang van den dag van zijn vertrek van Saba, een maand verlof verleend, met vergunning dien verlof tijd op Curaçao door te brengen, en de heer F. A. Simmons is gedurende den verloftijd van de kommies 1ste klasse der belastingen, tevens havenmeester en loods op Saba, S. A. Simmons, met zijne werkzaamheden belast.

Aan den leeraar bij de Protestantsche Gemeente op Bonaire R. Foppema, is, gerekend te zijn ingekend te zijn ingegaan den 2den dezer, om gewichtige redenen, tot den dag van zijn eventueel vertrek van Curaçao, met verlof naar Nederland verlof verleend.

Snippernieuws.

— In het Lagerhuis vroeg een afgevaardigde wat er gebeuren zou als de Duitsche schepen, die Engeland van Portugal tegen betaling overgenomen heeft, getorpedeerd werden. — „Ik denk, dat zij zullen zinken", antwoordde de minister.

Posterijen.

Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven.

Joaquin Amado, Agabita Bukouro Baltazar Cenó. Albinoe Curs Candido Davila 2, Johans Leitoe Nono Leito Martin Martinez B. y familia, Peters Daniel Phelipa, Jaty Rodrigo Julia Selestein.

Aangeteekende stukken: Maria Luisa Arboleda. E. L. Maynard. C. J. Siebenhaar Jr. Brooklyn, Rebut.

Drukwerk. Gabriel Arce J. M. Bethencourt, P. Ant. Espinosa, Ant. Figuroa. P. S. Georgewitch, M. E. Granviel, Antonia Grunings.

Drukwerken zonder adres: eenige exemplaren van de „Every Evening".

Postspaarbank.

Gedurende de maand Aug.

Kantoren.		Ingelegd	Teruggehaald
Willemstad		f 14.181.53	f 4.896.29
2e district	Curaçao	12.50	28.66
3e „	Curaçao	— —	——
4e „	Curaçao	——	——
5e „	Curaçao	7 50	88 68
Oranjestad	Aruba	68 .	114.52½
3e „	Aruba	——	——
Kralendijk	Bonaire	1.030.40	479
Rincon	Bonaire	18.50	——
Philipsburg	StMartin	84	1.430
Oranjestad	St Eust.	36.	116.50
Bottom	Saba	62.35	——
Windwardside	Saba	89.92	120.88
Totaal		f 15.590.40	f 6.774.53½

Burgerlijke stand.

Opgaaf van het aantal geboorten, sterfgevallen en huwelijken, welke hebben plaats gehad gedurende de maand Aug. 1916.

	Geboorten. M. gesl.	Vr. gesl.	in echt	b. echt	Overleden M. gesl.	Vr. gesl.	Aangegeven. Levenl.	Huwel.
Aruba	36	32	53	15	7	0	1	6
Bonaire	6	10	8	8	1	2	4	1
St. Martin N.G.	5	2	1	6	1	0	0	2
St. Eustatius	2	4	2	4	1	2	0	1
Saba	2	3	4	1	1	1	0	0
Totaal:	51	51	68	34	11	5	5	10

MEVR. DE WED.

Ephraim S. H. Maduro

heeft de eer hierbij kennis te geven, dat de voltrekking van het huwelijk van hare dochter

Rebeca

met den heer

Julius H. Penha Jr.

zal plaats hebben op Zondag, 15 October 1916. Ter dezer gelegenheid, zal zij gaarne ten harent, Concordiaplein, No. 20, de gelukwenschen ontvangen van hare vrienden en kennissen, wordende allen hierbij beleefdelijk verzocht deze kennisgeving wel te willen beschouwen als eene personeele uitnoodiging.

Curaçao, 6 October 1916.

Marktbericht van den Curaçaoschen Handelsbond.

Van 6 October 1916

AARDNOTEN (Pindas) per KG	—
ZOUT per vat van 130 K.G.........	f 0.80
DIVIDIVI per K,G........................	„ 0.07
ORANJESCHILLEN per KG. 1st kw.	„ 0.60
id. per KG. 2e kw.	„ 0.40
HUIDEN per K.G.........................	, 0.75
GEITENVELLEN per K.G..	„ 150
WOL per K.G........................	, 0.15
SCHAPENVELLEN per stuk.........	„ 0.55
BEENDEREN per K.G....................	„ 0.02
RECINUS–ZAAD per K.G..............	„ 0.05
STROOHOEDEN (hipijapa) .	
Kwaliteit No, 1............per dozijn	„ 3.37½
„ „ 1 (gebleekt),, „	„ 3,50
„ „ 2 „ „	„ 4.50
„ „ 3 „	„ 6.12
„ „ 3 „ „	„ 6.30
„ „ 4 „ „	„ 7
„ „ 5 „ „ OLA	„
„ „ 6 „ „	„ 8
„ „ 7 „ „	„ 9
„ „ 8 „ „ OLA	„ 7.20
„ „ 9 „ „	„ 12.50
„ „ 10 „ „ OLA	„
„ „ 11 „ „	„
„ „ 12 „ „ OLA	„
„ „ 13 „ „	„
„ „ 14 „ „ OLA	„
„ „ 15 „ „	„
„ 1 van 25 c.M. of minder f.	
TROOHOEDEN (latal) :	
Kwaliteit X per dozijn.......................	f 1,12½
Kwaliteit XX per dozijn	f 1.75

Buitenland.

Ver. Staten en Mexico.

Ontvolking door den kogel, de typhus, den hongersnood en de vervolging, wordt uit Mexico gemeld.

Amerikaansche burgers die in Mexico verbleven en er in gelukten de grenzen der Vereenigde Staten te bereiken, verklaren eenparig dat de toestand in Mexico thans neteliger, noodlottiger en deerniswekkender is dan op eenigen oogenblik sedert de revolutie uitbrak, die thans reeds zes jaren woedt.

Honderden werklieden die weigeren het geld door Carranza uitgegeven te aanvaarden in betaling voor hunnen arbeid, worden door de krijgsoverheden van Carranza als honden neergeschoten Deze werklieden worden voor hunnen arbeid vergoed tegen 10 pesos per dag. Dat is omtrent 25 cent waard in goud. In geval zij weigeren het papieren geld waar zij mee betaald worden te aanvaarden dienen hunne bazen eene klacht in bij de naaste militaire hoofdkwartieren van Carranza's leger, en de weerbarstige werklieden worden eenvoudig weggekogeld.

Een geweldige aanval van typhus koorts zweept over het land en velt duizenden slachtoffers, namelijk in de staten Zacàtecas, Jalisco en Gualdalajara. Dat er weinig gedaan wordt om den vreeselijken geesel tekeer te gaan zal men licht begrijpen als men weet dat de medicijnen tegen $ 50,00 per flesch verkocht worden.

De schoone stad Zacatecas werd om zoo te zeggen teenemaal verlaten door de 60,000 inwoners die zij eens telde.

Officiëele besluiten van het Mexicaansche staatsbestuur verbieden den biechtstoel en uit de streken waar vertegenwoordigers van Carranza aan het bestuur zijn, worden de nonnen en kloosterlingen verjaagd.

Eene bende Villistas van rond de 200 man, heeft zich ten Noorden van Chihuahua City vertoond, komende van Satvo. Haar inzicht is den spoorweg naar Juarez af te snijden.

De Amerikaansche autoriteiten te El Paso, Texas, hebben een broeder van den bandieten–Generaal Villa, Hippolito Villa gevangen genomen toen hij, eenige dagen geleden van Havana komende, zich in de buitendistricten van El Paso verborgen hield.

Hij werd door Amerikaansche soldaten te Yseleta, aan de grenzen, twaalf mijlen ten Oosten van deze plaats, gepakt en overgegeven in bewaring aan het Departement van Justitie, op het fort Bliss.

Deze Villa was voorheen financiëel agent voor zijn broeder Francisco, den Generaal, toen deze nog in zijn volle kracht was.

Santa Ysabel, de plaats waar voorheen 18 Amerikanen werden vermoord, is door roovers onder bevel van Villa den 29 Augustus overrompeld, naar luid van berichten door mijnwerkers aangebracht.

Rapport hiervan is door Generaal Bell aan Generaal Funston overgemaakt.

De mijnwerkers hadden ook verteld dat Villa nu op San Antonio aanhield.

Ook volgens mededeelingen van nabij Chihuhua gevangen genomen Villistas, zou de bandieten–Generaal naar de grenzen van Texas optrekken, om zich daar met revolutionaire elementen op Amerikaansch grond gebied levend, te vereenigen en zoo opnieuw weder schrik en ontsteltenis te verspreiden.

Tusschen President Wilson en de Mexicaansche Vereenigde Commissie zijn telegrammen van verwelkoming en begroeting gewisseld.

De Amerikaansche Commissieleden kwamen afzonderlijk bijeen ter bespreking en bestudeering der grensgeschillen.

Wanneer de toestand tusschen Mexico en Amerika geen verontrustende symptonen vertoont, zal de nationale guarde waarschijnlijk 1 Oct. in de Staatskampen zijn teruggekeerd en daarna elk oogenblik thuis verwacht kunnen worden. De uitgaven van het gouvernement per soldaat en per jaar zijn ongeveer $ 1000 En op dit oogenblik komen op de betaalrollen voor 145,000 man, dat is per dag dus ongeveer $ 400,000.

De Volksstem.

Amerika verdient.

De „New–York Times" zegt, dat de oorlogsorders, geplaatst in de Vereenigde Staten thans de £ 600,000,000 hebben bereikt De Bethlehem Steel company heeft hiervan het grootste aandeel gehad Haar werken overtreffen thans in omvang en vermogen de maatschappij Krupp en worden nog steeds vergroot. Zij leveren thans gemiddeld 350,000 granaten van alle kalibers per maand. De laatste uitbreiding is een werkplaats die $ 40,000,000 kost voor den aanmaak van shrapnel–transportkisten. Na deze maatschappij volgt de Dupont Powder company die contracten sloot ter waarde van £ 40,000,000. Haar winsten zijn ontzaggelijk, en er wordt beweerd, dat voor kruit, welks aanmaak 1 sh 3 pence per pond kost, door de geallieerden 4 sh. 6 pence wordt betaald. Ook Duitschland heeft eenige orders geplaatst in de Ver. Staten voor artikels, die het langs de onzijdigen krijgt. Zoo zijn volgens de Weekly Drug Martels van 19 Juli 115,472 pond totuol uit New-York naar Zweden verscheept, die ongetwijfeld voor Duitschland bestemd zijn geweest. Totuol wordt gebruikt voor de vervaardiging van stoffen met groote explosieve kracht Amerika toont dus aan iedereen te willen leveren, die koopen kan en betalen wil.

In verscheidene plaatsen des lands heeft de infantile paralysis of kinderverlamming, opnieuw slachtoffers geëischt, en breidt zich weder uit. In New-York, Philadelphia, Boston, in de Staten Illinois en New–Jersey, vermenigvuldigen het aantal gevallen, ook dat met doodelijken afloop. In sommige steden blijven de scholen gesloten tot het einde der maand Te Philadelphia is een der assistentgeneesheeren, die in de kinderafdeeling van het Stadshospitaal honderden gevallen behandeld had, zelf slachtoffer der ziekte geworden.

Opnieuw heeft een „landslide" of zandstorting den doortocht van het Panamakanaal belemmerd. Ditmaal bij Cucarache ten Zuiden van den Gouden Heuvel. Gelukkig is de plek niet van zoo grooten omvang, ongeveer 200 voet, en denkt men binnen 3 dagen de hindernis te hebben opgeruimd en het kanaal weder bevaarbaar te hebben. Deze „slide" heeft niets uit te staan met de beruchte Culebra grondstortingen, zegt Gouverneur Goedhals in zijn telegram, en gevaar voor belemmering van beteekenis zou geheel voorbij zijn.

Verdun.

– In den oorlog van 1870 capituleerde op den 3den November de vesting Verdun. De sleutel werd met nog 26 van andere ingenomen Fransche vestingen aan Keizer Wilhelm I ter hand gesteld. Deze stond ze af aan het tuighuis te Berlijn, waar ze een eereplaats kregen. De collectie bevat de sleutels van de volgende vestingen: Straatsburg, Sedan, Belfort, Luneville, Diedenhofen, Neubreisach, Platzburg, Schlettstadt, Bitsch, Soissons, Mizierlo, Rocrqi, Montmedy, Toul en Longway. Buiten deze zijn er nog 5 sleutels van Metz, vier van Vilsy en twee van Nancy.

De Deensche West-Indische eilanden.

Kopenhagen, 18 Aug. (W. B)

Volgens een bericht van de „Extrabladet" had een medewerker van de Stokholmer krant de „Dagensnyheter" te Kopenhagen een onderhoud met een persoonlijkheid, wiens positie het hem mogelijk maakt zich over den politieken toestand in zijn geheelen omvang uit te spreken. Hij verklaarde o.a. dat de quaestie van den verkoop der Deensche West-Indische eilanden, ten gevolge der vreesaanjaging van de Vereenigde Staten actueël is geworden omdat de eilanden mogelijk tijdens of na den oorlog aan een Europeesche mogendheid zouden kunnen worden overgedragen. Amerika denkt er aan de eilanden te annexeeren, als Denemarken weigert deze af te staan, onmiddellijke bezetting van St. Thomas is zeer goed mogelijk. Denemarken is meermalen op het punt geweest in den oorlog betrokken te worden. Als op het laatste moment het ongeluk toch vermeden is, dan is dit uitsluitend te danken aan de grootmoedige houding van een der oorlogvoerende mogendheden ten opzichte van de moeilijke positie, waarin Denemarken zich bevindt Denemarken ligt als een zandkorrel tusschen twee molensteenen, doch de zegsman gelooft, dat het grootste gevaar thans voorbij is.

De Deensche Antillen zijn nog Deensch.

Was uit de verklaringen van de regeeringstafel gedaan, op te maken, dat D. iets ergs bedreigde, indien niet spoedig tot afstand van de 3 West–Indische eilanden aan N.-Amerika besloten werd, het verloop der zaak in de D. volksvertegenwoordiging heeft intusschen niet tot een spoedige oplossing geleid en het dreigend vuur schijnt niet zoo na aan de schenen gelegen te hebben, als de regeering het deed voorkomen.

Nadat de meerderheid van de Folketing besloten had tot het doen houden van een volksstemming over de verkoopkwestie, had de Landsting zich nog over dit besluit uit te spreken. Voordat de ter zake benoemde commissie van advies kon dienen, kreeg de afdoening een andere wending: De koning gaf den minister-president te kennen, dat hij 't in de tegenwoordige tijdsomstandigheden niet wenschelijk acht een beroep op een volksuitspraak te doen. Hij verzocht de samenstelling van een coalitie–kabinet te overwegen. Nu zullen de partijvergaderingen over deze oplossing delibereeren. Of eenheid te vinden zal zijn? Volgens de eene partij zal de verkoopsvraag hierdoor voorloopig weer op de lange baan moeten worden gebracht; volgens een verklaring van den minister-president zal daarentegen bij dezen uitweg toch ook onvoorwaardelijk tot den afstand der koloniën aan Noord–Amerika beslist moeten worden op grond van de bij de behandeling in de Kamer aangevoerde redenen.

BEKENDMAKING.

De verkoop van ZILVEREN GOUDEN en JUWEELEN VOORWERPEN, beleend ter *Spaar- en Beleenbank* van den 1sten Maart 1915 t/m den 31sten Augustus 1915 onder Nos. **7066 M,** t/m **6497 O,** zal plaats hebben op *Donderdag* den **12**en **Oct.** a.s., en volgende Donderdagen

Belanghebbenden worden verzocht den verkoop te voorkomen, door de aanzuivering der verschuldigde interesten.

Curaçao, den 7en Oct. 1916.

De Voorzitter,

5 C. S. GORSIRA.

HAVEN-NIEUWS
VAN 30 SEPT. – 14 OCT.

Schip	Kapitein	Aankomst	van	Vertrek	naar
Philadelphia	G W Goodman	2 Oct	New York	2 Oct	New York
Merida	A Johanson	2 Oct	Maracaibo	3 Oct	Maracaibo
Tellus	N HC v Baaren	1 „	Amsterdam	2 „	Tampa
Pr Willem I	J P v d Borden	1 Oct	New York	2 Oct	Cuba
Oranje Nassau	D Haasnoot	27 Sept	Tucacas	27 Sept	New York
Zulia	S S Morris	7 „	New York	7 „	Maracaibo
Merida	A Johanson	9 „	Maracaibo	9 „	La Guayra
Merida	A Johanson	11 „	La Guayra	12 „	Maracaibo
Caracas	H Hichborn	11 „	New York	12 „	La Guayra
Zulia	S Smorris	12 „	Maracaibo	12 „	New York
Erik II	P Chistensen	30 Sept	Pará	30 Sept	Belize
Mimer	J Hopland	2 Oct	New York	4 Oct	Maracaibo
Mimer	J Hopland	8 „	Maracaibo	8 „	New York

Schoeners	Aankomst	van	Schoeners	Vertrek	naar
Alix H	30 Sept	Aruba	*Pretoria H*	30 Sept	Martinique
La Providencia	30 „	Vela de Coro	*Silfide H*	1 Oct	Sto Domingo
Diana V	1 Oct	Maracaibo	*2a Maria*	2 „	Rio Hacha
Estelle H	1 „	Isla Barlov	*Conformidad*	2 „	Sto Domingo
Clara C	3 „	Rio Hacha	*La providencia*	2 „	Vela de Coro
Graciosa V	4 „	Maracaibo	*Estelle H*	4 „	Aruba
Vuida Alegre D	4 „	Sto Domgo	*Diana V*	4 „	Maracaibo
Estelle H	7 „	Aruba	*Dreadnought*	4 „	Barbados
			Meteor H	6 „	Maracaibo
			Graciosa V	7 „	Maracaibo
			Viuda Alegre D	8 „	Sto. Domingo

Waarschijnlijk vertrekt de Estelle 9 Oct. naar Bonaire.